

KRONIKA TRENTÉ

ALIAS TRENTARSKEGA ŠTUDENTA II. DEL.

Joža Lovrenčič.

V imenu božjem primem za peró,
da dogodivščine zvestó popíše,
ki gajale so v bovških se goráh
za mojih dni, ker škoda bi biló,
če čas, ki vrže čez vse debel prah,
jih meni tebi nič zabriše! —

Prvo poglavje.

Kako je šel Bovčan Kumar Gregor, sicer krošnjár, na dan svojega patrona, ne zanašajoč se več na Pustinarjevega študenta, iskat zaklad in ga dobil cooperatione diaboli, dicti škraf. Dalje, kako je ušel medvedu in se ustavil pri Pustinarju.

V GOSPODNJEM letu šestnajststo in petem,
biló je marca o Gregorju svetem,
izvabil je — sicut narratur — v trentarske gozdove škraf
ovčico mojo Kumarja Gregorja, ki bi rad
na lahko obogatel in pred Bovcem
postavljál se široko s svojim novcem.

Čul praviťi Gregor je: Trenta
v gozdovih krije mernike zlatá,
ki čaka izgubljenega študenta,
da pride, dvigne ga in revežem razdá.
Študenta ni, le glas o njem po selih gre,
kakó prorokoval je vojsko in gorjé.

Sed exponendum, da pred leti
peljal iz Trente je Pustinar fanta v šolo.
Ni maral sin očetu maše peti,
zavrgel se je, šel v vagantsko kolo
in po deželi se poganjal
in ljudstvu bajal o rečeh, ki jih je sanjal.

Gregor ni več študenta čakal
— predolgo že zanašal se je nanj —,
na god svoj v gozde sam je odkorakal,
da najde skrito vrelo svojih sanj:
pa vodil ga je škraf za nos,
da čevlje zbrusil je in hodil bos.

Ko že obupan je Gregor rotil se in je vzdihal
in željo po bogastvu klel,
škrat, ki ves čas se mu posmihal je in kihal,
usmilil se ga je in mu prijazno del:
»Dovolj sem za enkrat se nasmejal,
zdaj bom za vse kraljevsko te odškodoval!

Kar si iskál, dobiš. Odprem ti staro kad,
iz nje si zlátov vzemi tri prgišča
in ž njimi škrbo skrb odpodi od ognjišča!
A da ne boš živel tja v dan brez truda,
poslušaj, kaj ti pravim škrat:
Tu čaka solnca še železna ruda! ...«

Gregorju je kar samo šlo na smeh in škrate
je ogovoril, ko je spravil tri prgišča zlata:
»Gospod škrat, hvala ti, da si od doma me izvabil
in si za kratek trud tako me plačal,
dokler bom živ, tega ne bom pozabil —
veš, kje sem: rad ti dobro bom za dobro vračal!«

»Prav, prav!« je rekel škrat in z glave
rdečo kapo snel in že ga več ni bilo.
Gregor sam nase ni se prav zanesel
in zgrabil je za malho, jo potresel,
prepričal se je: res se vse je dogodilo,
čeravno sam je stal sredi goščave.

In pol mrmral Gregor je, pol je pel,
ko je rumene zlate štel:

Hihi, hehé,

Gregor ni nor,

da še veruje v škrate!

Pokažite pa vi ljudje,

ki vanje ne verujete,

roke tako bogate!

In zadovoljen z zlatom, škratom, sam s seboj
je hodil, hodil Gregor skozi temni gozd
in ves vesel poslušal je kričanje šoj,
poslušal pesem, ki ubiral jo je drozd,
in tu in tam podražil ga je ptič stržiček:
»Čiri... čiri... si zadovoljen stržiček?«

Ko že skoz temo hoj ugledal je nebó,
razveselil se je in ko mladenič je zavriskal.
Vrisk iz goré odmeval je v goró
in, česar ni Gregor pričakoval in iskal:
ob stezi je zaslišal čudno godrnjanje —
medvedu vrisk je zmotil zimsko spanje.

»Hu, medved!« Gregor prestrašil se je in urnó
bežál, da kosmatincu vnese glavo in zlató.
V dolini se šele ustavil je globoko
in z bistrimi očmi in s skrbno roko
preštel je znova zlate darovane
in misli bile so veselja mu pijane.

Prišel do Smrečja je in bela kočá
prijazno izpod jablane ga je pozdravila,
prijazneje pozdravil ga Pustinarjev je oča:
»Bog sprimi te, Gregor! Bi se kaj vstavila
in malo se čez dolgo spet poménila?«
In že moža sta v hišo krenila.

»Prav rad se malo pomudim,« je rekel
Gregor, »saj ravnokar sem pred medvedom tekell!«
In vse zaupal je Pustinarju in še dejál:
»Do zadnjih dni še mislil sem na vašega Ivanca,
da prišel bo, dvignil zaklad in nam ga dal —
no, pa je vendar šlo tudi brez samostanca!«

»Prav jel!« Pustinarica je dejála,
ki ob ognjišču je Gregorja poslušála,
»prav je, da naš Ivanec ni bil zraven
in ni pomagal, greh naglaven
bi si na dušo vzel in kdó ve,
če mogel bi potem dobiti blagoslove!«

In govorili še o zlatu so in škraťu in o rudi
in o študentu, ki se v Vidmu uči in trudi,
in ko se dan nagibal je, Gregor se je poslóvil.
»Viš, netopir bo kmalu že mušice lóvill!«
je rekel še Pustinarju na vratih in odšel je
po stezi skaloviti, skriti med vejevje.

Večerno solnce čez ostré grebene
pošiljalo je žarke kakor zlate štrene,
ko Gregor Kumar prišel je domov
in pred strmečo ženo vsul na mizo škraťov blagoslov.

KRONIKA TRENTÉ

ALIAS TRENTARSKEGA ŠTUDENTA II. DEL.

Joža Lovrenčič.

Drugo poglavje.

Kako je moral certus de Gibellino bežati iz Tolmina, ker je ubil župnika g. Tomaža Skočirja, in kako pribeži v Bovec, kjer se spusti z Gregorjem v kupčijo.

ZGODILO se je tiste dni tam doli na Tolminskem,
da zvrhana je bila grehov mera,
ki jih je doprinesel bil certus Giovanni Gibellino,
in oglasil se je parochus loci Thoma Skočir, ki vera
in nauk njen bila sta nad vse mu sveta, ino
s parabolo prijel je razuzdanca o kamenu mlinskem.

Je Gibellino vzrastel in se nad pobožnim možem,
ki ga — sicut Ecclesia poscit — je svaril in nauk mu dal,
predrzo in vnebovpijoče maščeval:
horribile auditu — duhovnika zaklal je z nožem!

Ko dobrega gospoda smo Tomaža pokopali,
odkraj vsi za njim jokali so in žalovali
in sam sem videl, kakó so ljudje s pestmi grozili
in vpili: »Gibellina bomo ubili!«
Pa sem jih miril, ko sem mimo hodil:
»Gospodovo je maščevanje, On bo sodil!...«

Še isti dan de Gibellino je slovó Tolminu dal
in — pro nefas! — v Bovec naš je pribežal.
Je v Bovcu zvedel koj za redko čudo,
kakó Gregorju škrať odkril je rudo,
in radoveden in nič manj poglaven
Gregorja je obiskal in začel,
ko da na niti vse besede bi imel:

»Čez noč, Gregor, postal si znan in slaven,
še Gibellino jaz doznal sem záte,
odkar te škrať obdaril je in ti bogate
odkril je rudnike. Poslušaj in prevdari,
— ne misli, da te vlečem, Bog obvarji! —
ponujam se, Gregor, ti v zvezo
in preden leto se obrne, lila bova že železo!«

In še govóril Gibellino je zvito po svoje
in je Gregorju razódel pogoje.
Pomislil Gregor je, li ne bi se opekél,
če tujcu bi zaupal kraj bogastva in zlató,
a ko sprevidel je, da s svojo bi glavó
ne prišel daleč, pa je Gibellinu rekel:

»Prav je, gospod, da ste prišli!
Zaupam vam, uredite vse potrebno vi!
Samo, da bolj veljala bo beseda,
koj stopim še po dva soseda,
ki bosta priči, kaj sva se doménila
in kakšno sva pogodbo sklénila!«

»Držalo bo brez prič, saj sva možá,
beseda najina tako veljá!«
je Gibellino vžaljen menil,
a Kumar ni poslušal, kot bi trenil
izginil je in čez trenutek ž njim soseda sta prišla,
pogodbo sta poslušala in pisano podkrižala.

Ko Gibellino se prijazno poslovil je in odšel,
jezil se je in je po svoje klel:
»Prokleti kmet, da ni med štirimi očmi
zaupati hotel, ko nit bi ga vrtel in vill!
Sicer izgubljenega še doslej nič ni —
Bogá, Gregor, boš hvalil, če drobtine boš dobil!«

Soseda pa sta Kumarja oštela
— moža sta dobro sklepala in prav imela —:
»Na pravega, Gregor, naletel si hudirja!
Če za besedo ubil je župnika Skočirja,
bo tebe za zlato in rudnike vse prej —
Previden bodi, na nogé mu in na prste glej!«

Tako soseda sta opomnila ga, lahko noč voščila,
a Kumar mislil je: »Zavidata mi srečo
— poznam Bovčane — in bi rada napolnila
s pomočjo mojo prazno vrečo!«
In roke mel je in se je smehljaj:
»Prav si, Gregor, napravil, prav!« —

sem priželel smrt!), samo da ostane cel naš dom, nedotaknjena Marija in da vsi, kar nas je, uživamo senzacijo...

Tu pripominjam, da je Marija še isti večer zbolela. Kroparica je pritekla z raztrganim obrazom.

»Griža je v vasi. Marijo je že popadla. Jutri je vrsta na Velimiru, o, in potem drug za drugim. Tudi vaših se bo prijela.«

Naša mama je skuhala čaj. Vročega smo ga morali popiti. Tisto noč sem prvič gledal vročično sliko.

Plameni so lizali streho Kroparjeve vile, na oknu v prvem nadstropju je stala Marija, sama plamen, in je padala...

»Ivan jo že ima,« je rekla mama v drugo sobo. Sedela je pri postelji. V vratih se je pojavil oče s peresnikom v roki, iznad ščipalnika so me po strani motrile oči.

KRONIKA TRENTÉ

ALIAS TRENTARKEGA ŠTUDENTA II. DEL.

Joža Lovrenčič.

Tretje poglavje.

Dalje o kupčiji in Gibellinovi pretkanosti, ki vžene Gregorja v kozji rog.

ZASUKALO kot bi pogledal se je leto
in Kumar Gregor z Gibellinom je ponosno,
oblastno že, bi rekel, hodil v Trento rudonosno
in skrbno in pazljivo je in vneto
nadziral delavcev družino,
ki zidali ob Soči so fužino.

Ko bila zgradba je končana,
začeli tu in tam že pridno so kopati
in čudili so žili se bogati,
ki bila toliko je časa skrita in neznana.
Pa lepega dne Gibellino delo je ustavil
in delavce na kratko je odpravil.

»Počakali je treba, da iz kancelije
nadvojvodove dovoljenje bo dospelo!
Protipostavno sva začela delo
in bi gospoda od sodnije
lahkó zasledovala in prijela naju
in z rudnikom bi najinim bilo pri kraju!«

Takó tolažil Gibellino je Gregorja.
 Gregor se je namrdnil: »Trda skorja!
 Kaj, če ob njej polomim še zobé si?«
 »Nikar obupati!« hitel je Gibellino. »Vrag naj se obesi,
 če vse ne pojde, ko da bi po niti šlo.
 Tu, Gregor, moja ti rokó!«

Pa ni šlo ne po niti, ne po vrvi!
 Prešel je teden in prešel je mesec prvi,
 prešlo je leto speť in še ni bilo nič.
 Gregor se je jezil in je računil:
 »Toliko in toliko mi je šlo, ko da bi pljunil —
 fužino in ž njo rudo vzame naj hudič!«

A Gibellino gladki, zviti laški ptič,
 bil za devet Gregorjevih je glav prebrisan,
 skrbípoln, žalosten in skisan
 je hodil k njemu, ga tolažil in besédil:
 »Potrpi, Gregor, vse bom prav urédil
 in dobro pojde, da boš kar debelo gledal!«

»E, pojde, pojde — kakor gredo raki!
 Dve leti čaka že rudnina,
 dve leti čaka že dograjena fužina —
 dobička pač ne bo v fužini taki!
 Vse, kar zabíl sem vanjo, nosil bom v komolcu
 in še v posmeh ljudem bom v Bovcu!«

»Le ne obupati! Sicer sem jaz te zapeljál —
 veš, če ti prav je in da se ne boš kesál:
 pripravljen sem vse stroške sam nositi
 in tebi vse izdatke povrniti —
 samó, razume se, potem v fužini
 in rudne žile sem jaz gospodar edini!«

Popraskal se Gregor je za ušesom
 in zamrmral: »Da naj gre ruda k besom!«
 In ko odštel mu je cekine Gibellino,
 pogodbo prejšnjo je raztrgal in listino
 predložil kupno in Gregor prijel je za peró
 in ob imenu svojem se podkrižal je trdó ...

Ko Gibellino se poslóvil je in zapustil Gregorjev dom,
 smehljaj se je: »Res nisem mislil, da ugnal te bom,
 Gregorio!... O čakaj, še se boš kesál,
 da si tako na lahko molzno kravo mi prodal!
 Hihi... ti pač ne veš, da prošnja ni
 še romala na dvor in da na mizi mi leži!

O to boš še rohnél, Gregorio, in klel,
 ko jaz pisanje dvorno bom v rokáh imel
 in bodo moji, moji rudniki!
 Res, ni preteklo dober mesec dni
 in Gibellino je v rokáh imel že dvorno dovoljenje
 in ž njim Gregorju zagrenil življenje.

Soseda, ki pogodbo sta podkrižala,
 Gregorju sta z očitkom se približala:
 »Kaj nisva še za časa te svarila?
 Viš, zdaj pijavka laška bo železno žilo izpilal!«
 In vsi Bovčani so Gregorja goljufanega dražili
 in še otroci so mu za petami vpili:

Kumar je star,
 Gregor je nor:
 Železo Lahu je izdal
 in še fužino mu prodal,
 zdaj kislo se drži,
 na Laha se jezi!

Gregor se je jezil in je rentočil nad mladino,
 a ko ga včasi je razvnelo vino,
 ji odgovarjal je smejé:

Hehe, hehe,
 Gregor ni nor,
 čeravno mislijo ljudjé!
 Doma on zlate šteje
 in Lahu v pest se smeje —
 hehe, hehe!...

KRONIKA TRENTE

ALIAS TRENTARSKEGA ŠTUDENTA II. DEL.

Joža Lovrenčič.

Četrto poglavje.

Kako vlačijo delavci Kumarja po zobeh in kako dobro kupčijo napravi Gibellino, kar spravi Gregorja v obup in smrt.

Človek je čudna božja stvar
in z vsemi ni je moči prestrojiti:
če sreča bližnjemu prinese dar,
zavisti ni mogoče mu prikriti,
in če v nesrečo bližnjik spet zapade,
sosedu se veselje v srce vkrade!

»Ej, to ga grize, da se opehariti je dall«
»Si videl ga v nedeljo? Siv je že postal.«
— Kupčijo tako res težko je preboleli! —
»»Na vrh spet škral ga moral bo pripeti
in odpeljati v zlatorogove planine,
da tam nagrabi se zlata, potem ga jeza mine!««

Tako so delavci med sabo se menili
in na račun Gregorjev jezik so brusili,
a vmes enakomerno krampi so zveneli,
ko da železu bi veselo pesem peli,
ki se v fužini že iz rude je topilo
in se v velike kose lilo.

Čez mesece obiskal zemljar, bovški gróf, je Gibellina,
pozdravil ga prijazno kakor sina
in čudil se bogastvu, ki ga zemlja skriva.
In v njem vzbudila se je želja živa,
da rudnik bi odkupil in dobil ga v last,
in Gibellinu je nastavil past:

»Vam, conte, mislim, je vseeno,
če v zemlji ali v roki imate zlato rumeno,
za to Vas resno vprašam, conte: ali

ne bi mi rudnika prodali?
 Pogledajte, bil bi ko nalašč zame,
 ki sem gospod bovške zemlje!»

»Domislite, grof, dobro leto rudnika sem gospodar —
 sicer, ker prišel spet v enakovredne bi roké,
 razumete, hehe... ga le prodam... sevé,
 kot spodobi se — za pošten denar,
 da v svoji solnčni domovini
 spet zaživim lahkó veselo v družbi fini!»

In kmalu sta domenila se grof in Gibellino
 in dobre volje sta odšla v dolino
 in sta zajezdila in krenila na pot, ki kakor gad
 vijugasto se vila je na strmi grad.
 Čez nekaj dni odjahal Gibellino je na Laško
 zamenjat v šumna mesta dolgočasje vaško — —

Bovčani so ga kmalu pozabili,
 samó Gregor — nič čudnega! — je mislil nanj:
 podnevi ga imel je pred očmi,
 ponoči v vrsti dolgih sanj
 ga strašil je z visokimi števili,
 ob katerih so viseli zlatniki...

In da bi zabil na sleparja Gibellina,
 od jutra do noči Gregor je praznil mere vina.
 — Neredko sam sem prosil ga, naj neha,
 a prošnja kakor grožnja bila sta brez uspeha! —
 Gregor je pil in sam s seboj ob mizi je rohnél
 in bil s petjo in Gibellina klet.

Zaman je bil tudi proseči ženin glas,
 naj misli nanjo in otroke, dokler je še čas.
 Gregor je pil in pil in ko ni zlatov več imel,
 da bi krčmarju jih za ceho štel,
 ves zmešan in prepaden se je spomnil škrafa:
 »O, le počakajte, Kumar Gregor bo še bogat,
 ne boste ga podili skozi vrata!...«

In šel je proti Trenti škrate spet iskat,
a škrate ga zvalil tokrat je v prepad
in nad prepodom so postavili mu križ:

O človek moj,
ki tu stojiš,
izmoli duši moji za pokoj
en očenaš al dva,
in Bog bodi s teboj,
da kje nevedoma
ko jaz smrti ne striš! —

POMLAD.

Joža Lovrenčič.

Deklica v vrtu,
češnja nad njo
in nebo.

Lica in ustne: češnja zori
in oči:
nebo se je vanje prelilo
in samo sebe se vzveselilo.

Deklica mojá,
jaz rad bi češenj in neba!

KRONIKA TRENTE

ALIAS TRENTARKEGA ŠTUDENTA II. DEL.

Joža Lovrenčič.

Peto poglavje.

O vojski in kako je mors nigra pobrala bovškega grofa in Pustinarico. Opiše vojni pohod novega bovškega gospoda grofa Podgorskega in njegovo romanje v Rim in pokoro.

PREŠLA so huda leta — Bog
ne daj nam takih doživetij več nikoli!
Prestali dosti težkih smo nadlog:
vojskó imeli smo in njena druga
mors nigra — črna kuga
se širila je in morila vseokoli.

Pobrala grofa našega je in pobrala
Pustinarico je, ki reva žalovala
po sinu je tako, da Bog je dobro storil,
ko smrt poslal je in nebesa ji otvoril.
Še dosti drugih smrti tedaj je pokosila
in mene samega bi kmalu v grob zvrnila.

Sed ut Chronica porro tractetur! Bovški grad
Podgorski grof je dedoval
in rudnik ž njim — pa je samo enkrat
prišel pogledat ga in še takrat je delavce pobral
in jih odpeljal s sabo na vojskó.
To bilo je, ko za Tolmin je šlo.

Ko je tolminski grof beneško vojsko strl,
Podgorski v Kobarid je s svojo četo vdril
in je sovražnika skoz Kot in po Nadiži gnal
in spotoma vasí in trge Benečanom žgal.
Et fama narrat: Ko je prišel pred Čedad
— recte Šenčur —, ni vstrašil trdnih se ograd.

Razvrstil svoje čete je ob mesti
in Benečanom dal je marenj nesti:
»Predajte se in ne skrivajte ne enemu se las,

se ne predaste — je brez milosti po vas:
ne enemu poveljnik ne bo prizanesel,
da, še otroku ne, ki v materinem je telesu!»

So Benečani sela zavrnili
in so predajo odklonili. —
Da večji zbudil bi pogum med četo,
Podgorski je relikvijo pokazal sveto:
iz Kristusove krone trn, ki ga pradedov ded
prinesel iz dežele svete je ko amulet.

»Vojniki, preden pojde solnce za goró,
zidov v tem mestu in ljudi ne bo!
Poglejte, Kristusove krone trn!
Ta nam pomore, čuda dela:
pred nami morala čez drn in strn
bežati bo beneška vojska cela! —«

In navalili so na mesto, ga zažgali
in kar jim pod roko prišlo — poklali.
In še nadaljevali vojni bi pohod,
da ni prišla mors nigra jim naprot,
ki vojno je končala
in ljubi mir nam dala. — —

Podgorskega težkó težila je prelita kri,
ki jo nedolžno je prelival one dni,
in se opravil je in v Rim šel na spokorno pot,
— gotovo klical ga je sam Gospod! —
je v Rimu greha se pred papežem obtožil
in sveti oče mu pokoro je nalóžil:

»Moj sin! Odvezani so grehi ti, a za pokoro
poromaj k Materi na Staro goro!
In ker si rušil — moraš spet zidáti
vsaj vas in revežem jo dati,
ki v cerkvi bodo zbirali se in molili
in duši tvoji v poznih dneh še mir prosili!« —

Biló je pred Velikim Šmarnom popoldan;
ko k prazniku zvonovi so zapeli
na Stari gori in pozdravljali ljudi, ki speli

od daleč so in blizu k Materi na gôro,
s prošnjami eni, drugi za pokoro,
med njimi je Podgorski šel, od poša ves prašan.

Ko beli dan zvonili so zvonovi,
že grof pobožno v cerkvi pred Marijo je klečál
in prosil jo, da kraj bi razodela vasi novi,
in ko ji je v molitev zatopljen obljuboval,
da v vasi cerkev Njej sezida belo,
— ali je bilo res, ali se mu je le zazdelo? —

Marija s prstom smer je pokazála
in Jezušček v naročju Njenem se je nasmehljál,
kot Materi bi ljubljene pritrjeval...
In grof se je razveselil: »Marija znamenje je dala!«
In jasno mu je bilo: V Trenti, v zapuščenem svetu
naj ljudstvo moli k Materi in Njenemu Detetu...

Po maši véliki, ko je med romarji nizdol
po stezi šel in je poslušal glas zvonov,
je venomer na uho mu zvenelo
in pelo:

»Blagor mu, ki čuje
pred rožanci mojih duri
in stopinje moje premišljuje —
ne pozabim ga ob smrtni uri!«

PREČUTE NOČI.

B. V.

1.

Kadar se spomnim nate, o mati,
zastro mi okna drobna
motno brušeni kristali.
In prisluhnem v tišino:
Odkod bo dahnil tvoj korak,
odkod se name sklonil tvoj obraz...

KRONIKA TRENTE

ALIAS TRENTARSKEGA ŠTUDENTA II. DEL.

Joža Lovrenčič.

Šesto poglavje.

Kako je grof zidal Trento in kaj je napravil s trnom iz Kristusove krone. Dalje kako mu je bela gospa odsvetovala prvoten prostor za cerkev in kako je grof umrl, preden je mogel dograditi cerkev. Item kako je mlajšega brata, ki je dedoval, v sanjah obiskal in primoral, da je delo dokončal. In še o Pustinarjevi smrti.

VESELI so odzvali grofu se vojniki
in ž njimi drugi domačini
in v tiho Trento prišli dnevi so veliki:
ob Kumarjevi - Gibellinovi fužini
poslopje grofovo je vzrastlo in okoli njega koč
in grof prebival je med svojimi kot oče.
In da bi božji blagoslov priklenil na selišče,
trn Kristusove krone vzidal sam je skrivoma v stopnišče.

In ko so krampi in lopate in kladiva pela
in bila je družina delavcev vesela,
grof delal že za cerkev je načrt,
ki jo sezidati je hotel, preden bi poklicala ga smrt.
Ko prostor je izbral in dal že temelj je kopati,
delapso die ei apparuit mulier ignota v luči zlati,
odeta v plašč, ki samih zlatih lilij je blestel:
»Tu cerkev plaz podsul bi in jo s sabo vzel!...«

Poslušal jo je grof in drug kraj cerkvi je izbral
in kakor čudež rastla hitro je iz tal,
a vendar ni dočakal, da bi s svojimi ljudmi
zahvalil v cerkvi se dozidani Mariji Materi:
obolel je in je v Podgoro šel
in v rodnem gradu ga je smrtni sen objel.

Po smrti brat njegov je dobil Trento v last,
a ni se zmenil zanjo in ne, da bi v božjo čast
dozidal cerkev Materi Mariji Pomočnici
po zaobljubi braťovi v novi vasici.

Pokojni brat ponoči k njemu je prišel
in z votlim glasom mu velel:
»Odpravi v Trento se in dokončaj, kar sem začel!«

In ker ni briga se za opomin in se smejál,
ko zjutraj o ukazu bratovem je pripovedoval,
prikazal se mu je pokojnik drugo noč
in govoril je, vanj grozeče zroč:
»Poslušaj me in v Trento se odpravi, ker če v tretje bi prišel,
ko mlinski kamen moko bi te zmlel!«

In vstal je grof in je opolnoči
odpeljal iz Podgore se in celo dolgo pot
je gledal modro lučko, ki pred njim je šla,
in tesno mu postalo je okrog srcá:
»To duša bratova je, ki trpi in hodi tod
in ji miru in ji pokoja ni,
dokler zgrajena ne bo cerkev stala,
da v njej se zanj bo maša brala!...«

Ko grof prišel je v Trento, cerkev mala
je rasla in čez leto je dogotovljena že stala
ko bel labud na griču,
in ko se prvič zvon oglasil je, zvonilo je — mrliču:
umrl Pustinar je nesrečni
in šel za ženo uživati mir je večni.

Potreben ga je bil: po smrti ženini je ko izgubljen hodil
in jokal je in je o sinu blodil,
kako ga je prodal hudíču
in da nikdar ne bo se izveličal,
a ko je umiral, pravijo, se je smehljal
in s sinovim imenom Bogu dušo dal. —

OB VODAH BABILONSKIH.

Anton Vodnik.

Ko pade žalostna noč na daljne goré,
nas grozno bolijo osamljene,
od daljnih pesmi izžgane
roké in oči,

KRONIKA TRENTE

ALIAS TRENTARSKEGA ŠTUDENTA II. DEL.

Joža Lovrenčič.

Sedmo poglavje.

Kako so se pripravljali na posvečenje cerkve in hoteli dobiti trn iz Kristusove krone ter kaj se je primerilo mlademu pastirju.

Pretekla zima je in prišel maj;
na velik praznik v Trenti so se pripravljali,
vaščani-delavci so mlaje postavljali
in cerkev vso v zelenje so ovili:
nedelja se je bližala, ko cerkev bi Mariji posvetili,
da čuvala bi s svojo roko gorski kraj ...

Pa so se spomnili na Kristusove krone trn ljudjé,
radi relikvijo bi to v cerkvi častili,
a živa duša vedela ni, kje
je shranjena, še manj, kakó bi jo dobili.
Vse so prevrgli v gradu, vse so preiskáli,
a trna svetega ni bilo —

Prav tisti čas se to je prigodilo:
Pastir mlad, ki ovce so mu zašlé
in iskal jih je vsepovsod, zašel v goré
prav daleč je in tam sred skal
na mestu ko pribit obstal
in gledal in ni veroval:

Pod robom kamenito kočó je zagledal,
pred njo je bled puščavnik sedel
in izgubljene ovce so krog njega stale,
blejale milo in suhe mu roké lizále.
»Svet mož!« pastir je mislil in ni upal se ganiti,
da šel bi in ovce začel podíti.

Ko nekaj časa je tako na mestu stal,
privzdignil je puščavnik kakor večnost tajnostne oči;
pastir je vjel pogled in na kolena pal:

»Odpustite mi, sveti mož, da moram vas moliti!
Ovcé so iznad Trente mi zašlé,
tri dni sem iskal jih, grebene in robé
obšel sem in že žalosten vrniti
sem mislil se, ko sem jih vgladal zbrane okrog vas.
Odgnať moram jih, da pred nočjó še pridem v vas!«

»Da prideš v vas?« poprašal ga puščavnik je strmé,
»v katero vas?«

»I, v Trentol!« odgovoril je pastir smeje.
»Pastir, pa mi povej, kedaj je vzrasla vas,
že dolgo nisem bil tam — hitro teče čas!«
Bolj tiho je puščavnik to omenil
in gledal je pastirja, ne da bi z očesom trenil.

In kolikor je pomnil, kar je znal
pastir puščavniku je pripovedoval:
o Kumarju in Gibellinu in o grofih vseh,
o plavžú, vojski, vasi, cerkvi in še smrt
Dustinarjevo je omenil milo mimogredé,
in čudil se je, ko puščavnik ob novíci tej potrť
postál je ves in so v zamišljenih očeh
se zasvetile mu solzé.

In še pastirja prašal je puščavnik: »Dej,
prijatelj dobri mož in mi povej
o ... o najstarejšem Trentarju še kaj!«

»Kaj naj povem? Imel je sina in ga v šole dal,
a ko je šole dokončal, ni nove maše bral.
Nihčé ne ve, kam se je izgubil — ne duha
o njem ni in ne sluha!
Je mati mu od žalosti umrla
in še Dustinarja takó je trla
izguba sinova in skrb zanj, da se mu je um omráčil
na stara leta in se je ko megla vlačil.

Pastir končal je in »soli, soli!« je klical, a ovcé,
ki so drugače tèkle na tà klic za njim,
ganile niso se. »Kaj naj storim?«
Pomislil je pastir in šel je s palico nad nje.
Res so ovcé pred palico bežále,
a potlej spet k puščavniku so priblejále.

Pastir je ves zavzet to gledal in spoznal,
da mora nekaj pomeniti,
in pred puščavnika je vnovič na kolena pal
in ga začel prositi:

»O sveti mož, pojdite z mano,
veselo bo vas ljudstvo v Trenti zbrano!
Če niso trna Kristusove krone še dobili,
gotovo vi nam bostè ga odkrili!«

Puščavnik vzel je palico, ki je slonela
ob koči in je kot izprana bila bela,
in še z besedami latinskimi se poslovil
od domovanja je, kjer leta je prebíl
v molitvi, postu in zatajevanju Bogu vdan
in je pričakoval svoj zadnji dan.

Pastir pognal ovce je in so šle
po stezi strmi vse vesele, ko so videle, da gre
puščavnik ž njimi in se jim smehlja
ko deček, ki mu oče prvič palico na pašo da.

Večerna zarja kakor božji blagoslov
tam iznad rombonskih vrhov
obsevala je gore in doline,
ko sta puščavnik in pastir prišla na vrh planine,
odkoder sta zaslišala zvonjenje,
ki je prihajalo iz Trente Mariji v počeščenje.

Puščavnik s solzami v očeh je padel na kolena
in molil: »Tisočkrat bodi češčena,
ki duši moji si po boju in trpljenju
speš dala mir v gorskem življenju!...«
Potem je vstal in sta šla za ovčami
in ko je solnce kakor zlata hostija že stalo nad gorami,
sta na polog dospela,
odkjer že videla se cerkva je bela.

Puščavnik je obstal in gledal, ko da bi pred njim odprl
se raj in bi strmeč vanj zrl — —

KRONIKA TRENTÉ

ALIAS TRENTARSKEGA ŠTUDENTA II. DEL.

Joža Lovrenčič.

Osmo poglavje.

Dalje o puščavniku in kako je iskal relikvijo ter jo dobil v veliko veselje
ljudstva in njegova molitev

VEČER je bil, ko sta dospela v vas,
in koj raznesel se o čudežnem puščavniku je glas,
ki pred oltarjem v cerkvi je klečál
in molil ko svetnik vso dolgo noč,
v Marijino podobo nepremično zroč,
in se ji priporočeval.

In molil je še drugi dan in drugo noč in ko zazoril
je tretji dan in še se v cerkvi je pokóril,
boječe k njemu pristopíli so ljudjé
in ga prosili, naj pove, če more in če ve,
kje trn iz Kristusove krone bi dobili,
da v cerkvi bi imeli ga in ga častili.

Puščavnik palico je v roko vzel
in je z drhtečim glasom ljudstvu govoril:
»Prevelik grešnik sem, da bi odkril
vam sveti trn — a če mi Bog to milost da,
zahvalim se mu z vami iz skesanega srcá
in bom ko še nikdar vesel!...

In šel je s palico, na kateri preklečál
je za pokoro dolge dneve in noči,
poskušal tu, poskušal tam, če sama obstoji
in bi tako mu Bog znamenje dal,
kje trn iz Kristusove krone skrit leži.
Zaman. Že up zapuščal je ljudi.

Ko stopil na stopnice je, ki so vodile v grad,
obstala palica na tretji je stopnici.
Puščavniku veselja sta vzžareli lici

in rekel je: »Dod to stopnico sveti je zaklad!«
Vse ljudstvo se je oddahnilo, začudilo
in radovedno je stopnice obstopilo.

Prišli moške so, da odkopajo stopnice in jih razderó
in zaželjeni sveti trn dobó.

Ko tretjo so stopnico razmaknili, obrnili,
veselo vzklikajoč, so se čudili:
odspodaj bila je stopnica izklesana
in spet zadelana in s križem še zaznamována!

Odbili kamen so in v izdolbini sveti trn
zagledali, bil je rujavočrn
in še pritrjen k zlati ploščici.
Puščavnika veselje sveto je obšlo
in prvi je relikvijo poljubil; ki je davne dni
zabodla v rešnjo se glavó.

Potem svetinjo ljudstvo je poljuboválo,
ki ob stopnišču je klečalo
in ob spominu na presveto rešnjo kri
solzne imelo je oči.
Ko so stopnico dvignili, za njo
v procesiji je v cerkev šlo.

In dolgo, dolgo v cerkvi so molili
in blagoslov nebeški so nad vas prosili,
ki naj nebeški Oče ga po zasluženju Jezusa,
križanega za grehe celega sveta,
in po priprošnji matere Marije
v vsa srca in vse hiše trentarske razlije.

Ko Trentarji so zapustili božji hram,
ostal klečé je pred oltarjem še puščavnik sam.
Upri je v mater večne milosti
s solzami orošene še oči
in molil, molil je goreče,
prevzet od nepričakovane sreče:

»Zahvaljena stotisočkrat,
Marija, moja mati!
Pred tabo je bežal peklenski gad
in ni mi mogel škodovati!

Zahvaljena s solzó v očeh,
Marija, mati míla,
da si za moj mladostni greh
mi odpuščanje izprosila!

Poslušaj, Mati, me še zdaj,
spokorjen in *skesan
Te prosim, če je božja volja, naj
nocoj bo moj poslednji dan!

Oči naj trudne se zapró,
da pridem k Tebi v sveti raj
in hvalil v družbi bom s Tebó
Bogá, dobroto večno, vekomaj!...

URA Z LOBANJO.

Debeljak Tone.

Ura z lobanjo udarja zamolklo...

Telo mi osušelo je v halji rujavi, Gospod!
Brada osivela v psalmih spokornih!
Iz žil izbičal sem rdeči strup —
Kaj hočeš?

Ura z lobanjo udarja...

Naj grem v svetišče, Gospod?
Noga zadeva se v raskava tla —
in Ti hočeš, Gospod?
Glej, odpravlja služabnik se Tvoj:
vraťa železna odpiram — telo mi trepeče —
iz celice stopam v opankah v preddvore Tvojih svetíšč...

Ura z lobanjo...

Še opanke sezujem naj z nog, Gospod?
Odlagam opanke... ofresam prah...

o, na obraz poveličani padam pred Tabo,
v Tvojem svetišču! —

Ura z lobanjo odbije...

KRONIKA TRENTÉ

ALIAS TRENTARSKEGA ŠTUDENTA II. DEL.

Joža Lovrenčič.

Develo poglavje.

Kaj je doživel pastir in kako resnične sanje je imel o Duščavniku,
ki je isto noč umrl, in kako se je razjasnilo, kdo je bil.

O POLnoči se je zazibal zvon in je zapel.
Pastir se je vzbudil, oči pomel
in vstal, da bi zatrobil v rog
in sklical ovce — pa je videl temo vseokrog.
In še pomel zaspane je oči
in gledal je in verjel ni:

Tam iznad cerkve pod nebó
je bel golob letel in kakor zvezda je žarel
in ko se nebu je približal, se je svetlo razklenilo
in dvoje zlatih rok goloba je vlovilo ...
In utihnil zvon je, ki takó lepo je pel
in vseokoli je temná ko prej biló ...

Pastirček vrnil se na borno je ležišče
in iz strahu obraz je skrtil v prgišče
in mislil, mislil je na glas zvoná
in mislil na goloba belo-zlatega
in mislil na nebo odprto in zaspal.
Zasanjal je in sen mu je rešitev dal:

Duščavnik se mu je približal
s svetniškim sojem okrog glave,
z nebeškomilim nasmehljajem ga pokrižal
in kazal na prelepo belo je gospó,
bleščečo in nadzemeljske postave,
in govoril: »Marija zame je prosila
in duša rešena se od telesa je ločila
in splavala uživati je nebo! ...«

Ko beli dan se je zazoril in je v gorski mir
zatrobil ko navadno trentarski pastir
in so vaščani ovce mu prignali,

začudeno pastirja vsi so poslušali,
ki jim je pripovedoval o svojem snu
in o golobu belem in o čudežnem glasu zvonú.

In ko so vse do konca slišali,
so s svetim strahom cerkvi se približali:
Puščavnika so na stopnicah pred oltarjem v gledali,
klečal je kakor prejšnje dni,
le glava bila sklonjena na gornjo je stopnico.
»Zaspal je svetí mož!« je zašumelo med množico.

In dva, trije, da bi ga prebudili,
po prstih tiho do oltarja so stopili,
a ko se prvi ga je lahko bil dotaknil
in za rokó prijel — se je pobožno umaknil
in del: »Nocojšnjo noč se duša je ločila od telesa
in sveta odletela vživat je nebesa!...«

Dokleknili vaščani so in so molili
in rajnika puščavnika prosili,
naj po Mariji bi Bogú jih priporočeval —
in vedno jim na strani stal.
In so postavili na sredi cerkve oder in je grof prišel
in spraševati je ljudi začel:

»Je li mrlič pri sebi imel kaj pisanega, da bi znali,
kedó je bil in koga bomo pokopali?«
Vaščani niso upali mrliča preiskati,
a ko jim grof je ukazal, so začeli
in pod obleko so dobili pismo in veseli
so grofu dali ga in ga začel je brati:

»Joannes sum ex Trenta, qui diebus meis
peccavi multum... Vedite, v mladosti
nikoli ni dovolj biló mi učenosti
in sreče in vzbudila se je grešna misel:
zaslepljen sem hudiču dušo bil zapisal,
a ko so se odprle mi oči,
sem vse poskusil, da bi dušo rešil:
pustil sem šolo in nečimurne reči,
prišel v domače sem goré in tu se vtešil
in čakam ves spokorjen in skesán
na svoje smrti dan,

ki nič ne vem, kdaj pride in kakó,
in prosim le, da na priprošnjo Matere Marije
mi Bog vse moje mlade grehe zmiže
in enkrat vživati mi da nebó...«

Ko jim v slovenščino je pismo grof prebral,
ljudje so se jokali in želeli,
da mrtvega študenta bi doma imeli.
In res je grof ob novi cerkvi jamo izkopati dal
in jaz, parochus Pletii, ki kroniko sem spisal to,
pokopal prvega sem v Trenti v blagoslovljeno zemljó.

Tam gori sred domačih gor,
ko jih zapustil je v mladosti rani,
počiva zdaj študentovo telo in čaka dne vstajenja,
a duša spokorjena nad zvezdami
se veseli in uživa srečo večnega življenja
in sveti raj,
ki Bog nam ga enkrat vsem skupaj daj! —

VIHAR.

B. V.

Izza temnega ločja vstaja vihar in žene goreče oblake.
Zagrnile so zarjo ogromne, divjeplahetajoče peroti
bljujočih zmajev. Vse ure bijó in stene drgečejo v blede strahoti
ko čutimo po škripajočem pesku plaziti se koščene korake.

Tuj gost je med nami, odet s škrlatno haljo. Pošastno zijà prepad
rastočih, nočnih prikazni. Srepa grozo v osteklenelih očéh,
krilimo s težkimi rokami v praznino, tipamo v blazni smeh,
ki lomi hripavo se z zasinelih usten. Blisk se je vzpel kot žolt gad.